

Jani Kozina

Selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji

Ključne besede: selitve, ustvarjalni poklici, regionalizacija, urbanizacija, Slovenija

1 Uvod

Selitve so kompleksen globalen pojav, s katerim se srečujejo praktično vse države sveta. Ljudje so se zaradi različnih dejavnikov odbijanja in privlačjenja (*push-pull* teorija) vedno selili. V osnovi selitve delimo na priselitve in odselitve. Oba procesa za seboj navadno potegneta številne posledice tako na individualni osebni kot na kolektivni družbeni ravni. Za območje odseljavanja to ponavadi pomeni siromašenje in izgubljanje človeškega in socialnega kapitala, lahko pa tudi vrsto rešitve zaradi prenaseljenosti in pomanjkanja življenjskih virov. Na drugi strani priselitve za ciljna območja največkrat pomenijo novo delovno silo, kar pa lahko zaradi kulturnih, verskih, rasnih in drugih razlik vodi v konfliktno situacije. Kljub temu so selitve po mnenju Jakoša (2008, 74) praviloma označene kot pozitiven proces in odraz vedno večje mobilnosti sodobne družbe.

V zadnjem času se veliko govori o selitvah in mobilnosti ustvarjalne, visokokvalificirane delovne sile (Florida, 2005; Hansen, Niedomysl, 2009; Martin-Brelot s sodelavci, 2010). Temeljna hipoteza v tem primeru je, da se v sodobnih gospodarskih razmerah ustvarjalna delovna sila ne seli zgolj z namenom, da dobi zaposlitev (angleško *people follow jobs*), temveč se seli tja, kjer je zadovoljna z življenjskim okoljem nasploh. Posledično prebivalcem z ustvarjalnim poklicem sledijo tudi delovna mesta (angleško *jobs follow people*) (Ravbar, 2008, 103). Medtem ko je bila omenjena hipoteza v večji meri potrjena na severnoameriških tleh, je v Evropi večinoma doživela zavrnitev. Ugotovljeno je bilo, da je ustvarjalna delovna sila na stari celini zaradi različnih kulturnih (jezikovne razlike, manjša odprtost do tujcev, potreba po poznavanju lokalnih navad in podobno) ter institucionalnih ovir (razlike med državami v zdravstvenem in izobraževalnem sistemu, zakonodaji, pokojninski shemi in podobno) precej manj mobilna od tiste na novi celini. V Evropi celo ni mogoče zaznati večjih razlik v selitvenosti med ustvarjalno delovno silo in ostalim delovno aktivnim prebivalstvom (Martin-Brelot s sodelavci, 2010).

V prispevku želimo prikazati osnovne časovne in prostorske značilnosti selitev prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji. Medtem ko je bilo že ugotovljeno, da se v zadnjem času izobražena in tudi bolj ustvarjalna delovna sila seli na tuje (Lapuh, 2011), k nam pa še vedno prihajajo večinoma manj usposobljeni delavci iz bivših republik nekdanje Jugoslavije (Kozina, 2013), se vsebina tega prispevka nanaša v glavnem na notranje selitve.

2 Metodologija

Opredelitev ustvarjalnih poklicev na tem mestu vsebinsko povzemamo po Floridi (2002), ki meni, da je za njihovo opravljanje potrebna večja sposobnost prepoznavanja problemov, iskanja rešitev in povezovanja obstoječih znanj. V tehničnem smislu smo si po zgledu številnih tujih (na primer Fritsch, Stützer, 2006; Hansen, 2007; Lorenzen, Vaarst Andersen, 2007; Boschma, Fritsch, 2009) in domačih (Ravbar, Bole, 2007; Ravbar, 2009; Ravbar, Kozina, 2012) raziskovalcev pomagali s Standardno klasifikacijo poklicev (SKP-V2) (2012), ki temelji na Mednarodni standardni klasifikaciji poklicev (ISCO-88). Natančneje so poklicne skupine predstavljene v preglednici 1.

Preglednica 1: Ustvarjalni poklici po Standardni klasifikaciji poklicev (SKP-V2) (2012).

skupine poklicev (koda)
- fiziki/fizičarke, kemiki/kemičarke in podobno (211)
- matematiki/matematičarke, statistiki/statističarke (212)
- informatiki/informatičarke in računalnikarji/računalničarke (213)
- strokovnjaki/strokovnjakinje tehnično-tehnoloških ved (214)
- biologi/biologinje, farmakologi/farmakologinje, agronomi/agronomke in podobno (221)
- zdravniki/zdravnice, zobozdravniki/zobozdravnice, veterinarji/veterinarke, farmacevti/farmaceutke in podobno (222)
- strokovnjaki/strokovnjakinje za univerzitetno, visokošolsko in višješolsko izobraževanje (231)
- strokovnjaki/strokovnjakinje za srednješolsko izobraževanje (232)
- strokovnjaki/strokovnjakinje za predšolsko in osnovnošolsko vzgojo in izobraževanje (233)
- strokovnjaki/strokovnjakinje za vzgojo in izobraževanje oseb s posebnimi potrebami (234)
- drugi strokovnjaki/druge strokovnjakinje za vzgojo in izobraževanje (235)
- arhivarji/arhivarke, knjižničarji/knjižničarke in podobno (243)

- strokovnjaki/strokovnjakinje družbenih ved (244)
- drugi strokovnjaki/druge strokovnjakinje v javni upravi (247)
- cariniki/carinice, davkarji/davkarice, referenti/referentke za socialno varnost in podobno (344)
- zakonodajalci/zakonodajalke, visoki uradniki/visoke uradnice, menedžerji/menedžerke (1)
- strokovnjaki/strokovnjakinje za zdravstveno nego (223)
- strokovnjaki/strokovnjakinje za poslovanje (241)
- pravni strokovnjaki/pravne strokovnjakinje (242)
- tehniki/tehnice tehničnih strok (31)
- tehniki/tehnice in asistenti/asistentke v zdravstvu, biomedicini, biologiji, biotehnik in podobno (32)
- komercialni ter finančni posredniki in zastopniki/komercialne ter finančne posrednice in zastopnice in podobno (341)
- posredniki/posrednice za poslovne storitve in podobno (342)
- poslovnoupravni, pravni in finančni strokovni sodelavci, knjigovodje/poslovnoupravne, pravne in finančne strokovne sodelavke, knjigovodkinje in podobno (343)
- policijski preiskovalci/polijske preiskovalke in podobno (345)
- strokovni sodelavci/strokovne sodelavke za socialno delo (346)
- umetniški ustvarjalci, poustvarjalci/umetniške ustvarjalke, poustvarjalke in podobno (245)
- poklici za kulturno, razvedrilno in športno dejavnost (347)
- modeli in podobno (521)

Po tej opredelitvi v Sloveniji živi približno 310.000 prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, kar predstavlja 37,9 % celotne delovne sile. Podatke o časovnem in prostorskem obsegu njihovih selitev smo pridobili s pomočjo anketiranja po pošti, ki je bilo izvedeno 7. in 8. maja 2012 v širšem kontekstu raziskovanja življenjskega okolja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji (Kozina, 2013). Velikost osnovnega vzorca smo omejili na 20.000 anketirancev, kar predstavlja 6,5 % celotne populacije. Vzorec je bil stratificiran glede na izbrano regionalizacijo Slovenije na osem funkcionalnih regij (slika 1) in nam ga je s pomočjo Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP) (2012) po pravilih sistematičnega slučajnostnega vzorčenja pripravil Statistični urad Republike Slovenije. Vrnjenih vprašalnikov je bilo 5981, kar predstavlja 29,8 % osnovnega vzorca. Od tega jih je bilo 28 neustrezno izpolnjenih (pomanjkljivo ali narobe izpolnjene ankete, neizpolnjene oziroma prazne ankete in podobno). Realiziran vzorec je torej znašal 5952 anketirancev, kar predstavlja

1,9 % celotne populacije. Število vrnjenih in pravilno izpolnjenih anket ocenjujemo kot ugodno, saj Blejec (1976, 341) trdi, da je za velike populacije dovolj, če velikost vzorca dosega od nekaj promilov do nekaj odstotkov celotne populacije.

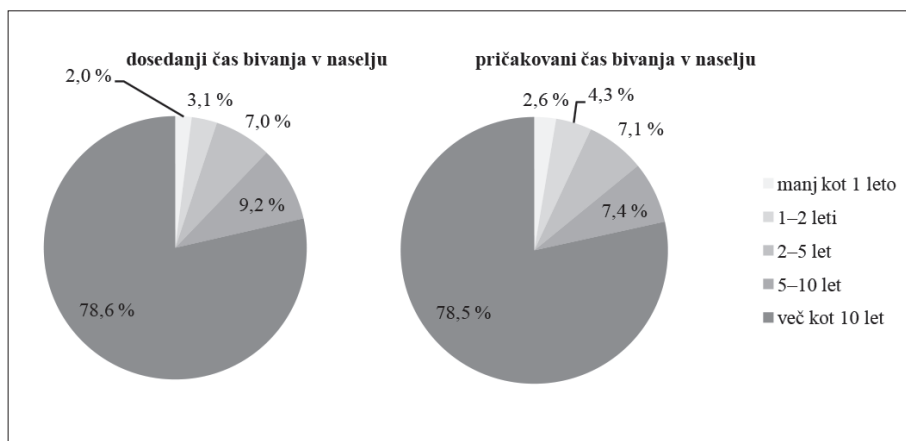
Slika 1: Izbrana regionalizacija Slovenije na osem funkcionalnih regij.

Selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji smo raziskali z dveh vidikov. V prvem smo se osredotočili na časovni obseg selitev oziroma dosedanji in pričakovani čas bivanja anketirancev v naselju. Zanimalo nas je, koliko časa anketiranci že prebivajo v sedanjem naselju in koliko časa nameravajo v njem tudi ostati. Podrobno smo razlike s tega vidika prikazali glede na izbrano regionalizacijo Slovenije na osem funkcionalnih regij (slika 1) in stopnjo urbaniziranosti naselij. Podatke o tem smo pridobili tako, da so morali anketiranci med danimi možnostmi sami izbrati, v kakšnem tipu naselja živijo (veliko mesto, predmestje ali obrobje velikega mesta, manjše mesto, vas, zaselek ali hiša na deželi in drugo). V drugem delu smo se osredotočili na prostorski obseg selitev, v okviru katerega smo primerjali sedanjo regijo bivanja anketirancev z regijo njihovega rojstva in regijo zaključka najvišje stopnje izobrazbe.

3 Časovni obseg selitev

Glede na dosedanji in pričakovani čas bivanja v naselju je mogoče zaznati zelo nizko selitveno dinamiko prebivalcev z ustvarjalnim poklicem. Skoraj štiri petine

vprašanih namreč v sedanjem naselju živi že več kot desetletje in praktično enak delež namerava v njem dolgoročno tudi ostati (slika 2).

Slika 2: Doseđani (N = 5917) in pričakovani (N = 5681) čas bivanja prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v sedanjem naselju leta 2012 v Sloveniji (Kozina, 2013).

Če na bivanje v preteklem obdobju nekoliko podrobneje pogledamo s prostorskega vidika, lahko ugotovimo, da je Osrednja Slovenija edina regija, kjer je delež ustvarjalcev z več kot desetletnim bivanjem v sedanjem naselju podpovprečen (74,9 %). Za njo se pod mejo štirih petin uvrščata še Gorenjska (79,5 %) in Savinjsko-Koroška (79,8 %), medtem ko ostale regije to vrednost presegajo. V tem pogledu najbolj izstopata Pomurje (83,5 %) in Goriška (83,5 %). Prebivalci z ustvarjalnim poklicem so se torej v zadnjem desetletju najintenzivneje priseljevali v Osrednjo Slovenijo, z oddaljevanjem od nje pa je moč tega procesa pojenjala, kar poleg drugih vidikov centralizacije v tej regiji kaže tudi na zgoščanje tako imenovanega ustvarjalnega kapitala.

Z vidika stopnje urbaniziranosti naselij najmanjši delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem že več kot desetletje prebiva v zaselku ali hiši na deželi (73,9 %). Podpovprečen delež se v približno enakem obsegu nanaša tudi na veliko mesto (75,8 %) in njegovo predmestje ali obrobje (75,2 %), medtem ko v manjšem mestu (79,7 %) in na vasi (81,4 %) več kot deset let živi nadpovprečno velik delež ustvarjalcev. V zadnjem desetletju so se prebivalci z ustvarjalnim poklicem torej najintenzivneje priseljevali v zaselek ali hišo na deželi, kar z vidika omejevanja razpršene poselitve oziroma razpršene gradnje gotovo ni ugoden proces. Na račun ustvarjalcev so se v preteklem obdobju nadpovprečno povečala tudi velika mesta s svojo okolico, kar je z vidika krepitev regionalnih središč načeloma sicer ugodno, vendar obstaja bojazen, da je od tega prekomerno pridobila samo Ljubljana oziroma Osrednja Slovenija.

Glede na pričakovani čas bivanja v sedanjem naselju s podpovprečnim deležem ustvarjalcev, ki nameravajo v njem prebivati več kot deset let, ponovno najbolj izstopa Osrednja Slovenija (74,5 %), za njo pa še Goriška (75,8 %) in Gorenjska (78,2 %). Zelo blizu povprečja je tudi Primorska (78,6 %). Tako lahko trdimo, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem v kratkoročnem oziroma srednjeročnem obdobju v zahodni Sloveniji v večji meri pripravljeni na selitev v drugo naselje bivanja kot pa v bolj »tradicionalni«¹ vzhodni Sloveniji, kjer po tem kriteriju v nasprotni smeri najbolj izstopa Pomurje (88,7 %), po vrsti pa mu sledijo še Dolenjska (83,3 %), Podravska (81,2 %) in Savinjsko-Koroška regija (80,9 %).

Z vidika stopnje urbaniziranosti naselij je mogoče opaziti, da nameravajo v podpovprečni meri še več kot desetletje v zdajšnjem naselju prebivati ustvarjalci, ki živijo v velikem mestu (73,2 %), njegovem predmestju ali obrobju (72,1 %) in manjšem mestu (75,8 %). Po drugi strani so prebivalci z ustvarjalnim poklicem, ki živijo na vasi (84,8 %) oziroma v zaselku ali hiši na deželi (87,3 %), dolgoročno v precej manjši meri pripravljeni na selitev. Z zmanjševanjem stopnje urbanizacije se torej pripravljenost na selitev v Sloveniji zmanjšuje.

4 Prostorski obseg selitev

Primerjava sedanje regije bivanja anketirancev z regijo njihovega rojstva kaže, da v Sloveniji skoraj tri četrtine (73,8 %) prebivalcev z ustvarjalnim poklicem živi v regiji rojstva, dobra petina (21,2 %) se jih je rodila v drugih delih Slovenije, rojenih v tujini pa je le za vzorec (5,0 %) (preglednica 2). Ob tem je treba omeniti, da je velika večina (78,6 %) tistih, ki so se rodili v drugih delih Slovenije, to storila v eni od sosednjih regij. Glede na neujemanje meja izbrane regionalizacije Slovenije in prometne dostopnosti do regionalnih središč (Kozina, 2010, 74), kjer so med drugim tudi porodnišnice, pa je vsaj za določen delež ustvarjalcev zelo verjetno, da so se zaradi krajšega potovalnega časa do porodnišnice v sosednji regiji samo rodili, dejansko pa so živeli in odraščali v regiji sedanjega prebivališča. Na ta način lahko poleg tistih, ki so se rodili v tujini, le še za dodatnih 4,8 % ustvarjalcev, ki so se rodili v nesosednji regiji, z veliko mero gotovosti trdimo, da danes ne živijo v regiji rojstva oziroma odraščanja.

Med posameznimi regijami ima najnižji odstotek v njih rojenih ustvarjalcev Goriška (56,7 %). Na to je imela verjetno največji vpliv povojna izgradnja Nove Gorice, kjer so se naselili in našli delo številni prebivalci iz drugih območij Slovenije. K temu je najbrž imela v zadnjih letih pomemben prispevek tudi leta 2006 ustanovljena Univerza v Novi Gorici. Ob tem je treba opozoriti, da v primeru Goriške po drugi strani najverjetneje ne gre za tako močno priselitveno dinamiko, kot je iz podatkov razvidno

na prvi pogled, ampak so razlogi za takšno stanje tudi drugod. Prvi je verjetno povezan s tem, da je Gorica kot regionalno središče Goriške po 2. svetovni vojni pripadla Italiji, z njo pa so v sosednji državi ostale tudi najpomembnejše zdravstvene ustanove. Zdravstvena ureditev se je zato morala prilagoditi novonastalim razmeram. Po nekajletni razpršeni zdravstveni dejavnosti je bila leta 1956 v Šempetru pri Novi Gorici ustanovljena splošna bolnišnica, v okviru katere so šele leta 1979 dokončali in sodobno opremili porodnišnico (Splošna bolnišnica ... 2012). Do tega obdobja se je verjetno določen delež prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, ki je v dobi otroštva in odraščanja sicer živel na Goriškem, rodil v eni od sosednjih regij. Anketni podatki potrjujejo, da je večina ustvarjalcev, ki sedaj živijo na Goriškem in so se rodili v enem od drugih delov Slovenije, luč sveta uzrla na Primorskem (41,7 %), v Osrednji Sloveniji (35,2 %) in na Gorenjskem (14,8 %). V ostalih regijah, ki ne mejijo na Goriško, se je torej rodila le manjšina (8,3 %) vprašanih, ki danes živijo na Goriškem. Drugi pomemben razlog za večji delež drugod rojenih in na Goriškem živečih ustvarjalcev je verjetno povezan s prometno dostopnostjo porodnišnic. Glede na izsledke analitične študije prometne dostopnosti do regionalnih središč, kjer so vse naše porodnišnice, je namreč Idrijsko kot pomemben del Goriške bolje povezano s Postojno, Ljubljano in Kranjem kot z Novo Gorico. Podobno velja tudi za Cerkljansko, od koder je porodnišnica v Kranju dostopnejša od tiste v Šempetru pri Novi Gorici (Kozina, 2008, 59; Kozina, 2010, 72). Zatorej je verjetno precejšen delež prebivalcev Idrijskega in Cerkljanskega za rojstvo svojega otroka izbralo eno od sosednjih regionalnih središč, pa čeprav ni del regije, v kateri danes prebivajo.

Goriški po deležu v regiji rojenih in živečih ustvarjalcev sledi Osrednja Slovenija (68,5 %). V tem primeru razlike med številom prebivalcev z ustvarjalnim poklicem, ki so se rodili v sosednjih in nesosednjih regijah, niso tako velike oziroma jih skoraj ni. Priseljeni ustvarjalci v Osrednji Sloveniji dokaj enakomerno prihajajo iz vseh delov Slovenije. Osrednjeslovenski regiji po omenjenem kriteriju sledita Primorska (73,5 %) in Pomurje (73,5 %). Ti dve regiji imata sicer največji delež v tujini rojenih ustvarjalcev, ki v vseh regijah povečini prihajajo iz držav Zahodnega Balkana. Skupni delež teh anketirancev znaša 76,6 %, kar je sicer nekaj več, kot kažejo dejanski podatki SRDAP-a (59,2 %), vendar je treba pri tem upoštevati, da je bil vprašalnik poslan samo v slovenskem jeziku, ki je pripadnikom drugih izvornih držav precej manj razumljiv. Regije z največjim deležem v njih rojenih in živečih ustvarjalcev so Dolenjska (77,1 %), Gorenjska (77,5 %), Podravska (81,6 %) in Savinjsko-Koroška (83,0 %). Iz predstavitve teh podatkov torej lahko zaznamo, da je selitvena dinamika z obravnavanega vidika v vzhodni Sloveniji nekoliko nižja kot v zahodni.

Zanimiva je primerjava anketnih rezultatov z izsledki študije Martin-Brelotove s sodelavci (2010), v kateri so po isti metodologiji raziskovali selitveno dinamiko

zelo podobne skupine ustvarjalnega prebivalstva v evropskih mestnih oziroma metropolitanskih regijah (Amsterdam, Barcelona, Budimpešta, Helsinki, Leipzig, Milano, München, Poznan, Riga in Toulouse). Skupni delež v teh regijah rojenih in živečih ustvarjalcev predstavlja dobro polovico vseh anketirancev (55,0 %), kar je precej manj kot v Sloveniji (73,8 %). Po drugi strani je skupni delež v tujini rojenih ustvarjalcev v evropskih regijah (8,8 %) skoraj še enkrat večji kot pri nas (5,0 %). Kljub temu avtorji mednarodne raziskave, ki so prvenstveno želeli primerjati selitveno dinamiko ustvarjalnih poklicnih skupin v Severni Ameriki in Evropi, trdijo, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem na stari celini precej manj mobilni od tistih na drugi strani Atlantika. Če slovenske regije natančneje primerjamo z omenjenimi evropskimi, lahko ugotovimo, da so po tovrstni selitvenosti ustvarjalcev najbolj podobne južno- in vzhodnoevropskim (Barcelona, Budimpešta, Milano in Poznan), kjer delež tamkaj rojenega in živečega prebivalstva z ustvarjalnim poklicem večinoma presega 70,0 %. V severno- in zahodnoevropskih regijah (Amsterdam, Helsinki, Leipzig, München, Riga in Toulouse) je namreč ta delež v večini primerov pod 50,0 %.

Medtem ko zaradi omejitve podatkov o znotrajregionalnih selitvah ne moremo natančneje govoriti (glej Kozina, 2013), lahko sklenemo, da so medregionalne selitve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji glede na regijo rojstva in regijo sedanjega prebivališča razmeroma šibke.

Preglednica 2: Primerjava regionalne razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Sloveniji glede na regijo rojstva (N = 5668) (Kozina, 2013).

regija	rojeni v regiji (%)	rojeni v drugih regijah (%)	rojeni v tujini (%)	skupaj (%)
Primorska	73,5	19,7	6,8	100,0
Goriška	56,7	41,0	2,3	100,0
Gorenjska	77,5	19,1	3,4	100,0
Osrednja Slovenija	68,5	25,9	5,6	100,0
Dolenjska	77,1	17,2	5,7	100,0
Savinjsko-Koroška	83,0	14,1	2,9	100,0
Podravska	81,6	12,9	5,5	100,0
Pomurska	73,5	18,8	7,7	100,0
Slovenija	73,8	21,2	5,0	100,0

Za naseljem rojstva oziroma odraščanja je naselje zaključka najvišje stopnje izobrazbe drugo pomembno naselje, ki verjetno pomembno vpliva na izbiro sedanjega prebivališča ustvarjalcev. Če torej sedanjo regijo bivanja ustvarjalcev primerjamo z regijo, kjer so dosegli najvišjo stopnjo izobrazbe, lahko ugotovimo, da v Sloveniji 57,6 % anketirancev živi v regiji zaključka najvišje stopnje izobrazbe, 39,5 % se jih je izobrazilo v drugih delih Slovenije, izobraženih v tujini pa je le peščica (2,9 %) (preglednica 3). Iz tega lahko razberemo, da je skupni delež v posameznih regijah izobraženih in živečih anketirancev precej nižji od skupnega deleža v posameznih regijah rojenih in živečih vprašanih. Na to verjetno vpliva zlasti mreža izobraževalnih ustanov, ki je v primeru primarnega in sekundarnega šolstva pri nas sicer gosto in enakomerno razmeščena, vendar pa to ne velja za terciarno izobraževanje. To se zelo nazorno odraža v podatkih, saj imata Osrednja Slovenija (87,4 %) in Podravska regija (71,7 %) v primerjavi z drugimi regijami na račun svojih dveh univerz precej višji delež v njih izobraženih in živečih ustvarjalcev. V ostalih regijah se ta delež giblje krepko pod polovico oziroma med eno petino in eno tretjino. Podrobnejša analiza je pokazala, da se prebivalci z ustvarjalnim poklicem po končanem izobraževanju v obeh največjih univerzitetnih središčih v veliki meri vračajo domov oziroma v regijo rojstva ali pa se iz nje sploh nikoli niso izselili, ampak so se dnevno vozili na študij.

Primerjava rezultatov pričujoče raziskave z rezultati študije Martin-Brelotove s sodelavci (2010) v tem primeru kaže, da so slovenske regije po deležu v njih izobraženih in živečih prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v povprečju podobne evropskim. Obe naši regiji, ki imata že dalj časa univerzitetno središče, Osrednja Slovenija in Podravska regija, sta močno podobni južno- in vzhodnoevropskim regijam, kjer ta delež presega 70 %, ostale slovenske regije pa so po tem kriteriju podobne zahodno- in severnoevropskim, kjer je selitvenost ustvarjalcev s tega vidika večja. To je nekoliko v neskladju s predhodnimi ugotovitvami. Do tega verjetno prihaja zaradi določenih vsebinskih razlik med našimi in evropskimi regijami. Medtem ko so se ustvarjalci naših regij, z izjemo Osrednjeslovenske in Podravske, drugod povečini samo izobrazili in se kasneje vrnili v matično regijo, so se ustvarjalci omenjenih evropskih regij vanje verjetno priselili od drugod oziroma iz regije, kjer so pred tem dokončali izobraževanje. To lahko pojasnimo z dejstvom, da so naše regije v regionalnem sistemu Slovenije glede na Osrednjo Slovenijo in deloma tudi Podravske regije precej periferne. Na to kaže že podatek, da marsikateri ne premorejo niti osnovnih institucij terciarnega izobraževanja ali pa so te slabo razvite oziroma šele v povojih. Po drugi strani vse omenjene zahodno- in severnoevropske metropolitanske regije vsebujejo glavna regionalna središča z visoko razvitimi sistemi terciarnega izobraževanja ne le svojih držav, ampak tudi širših delov Evrope. Kljub temu tudi na tem mestu avtorji

mednarodne raziskave zaključujejo, da so evropski ustvarjalci zelo nemobilni. Večina jih preprosto ostane v naselju oziroma regiji, kjer so se rodili oziroma odraščali ali se izobrazili.

Preglednica 3: Primerjava regionalne razporeditve prebivalcev z ustvarjalnim poklicem leta 2012 v Sloveniji glede na regijo zaključka najvišje stopnje izobrazbe (N = 5584) (Kozina, 2013).

regija	izobraženi v regiji (%)	izobraženi v drugih regijah (%)	izobraženi v tujini (%)	skupaj (%)
Primorska	34,3	62,9	2,8	100,0
Goriška	24,3	73,4	2,3	100,0
Gorenjska	29,4	69,2	1,4	100,0
Osrednja Slovenija	87,4	9,7	2,9	100,0
Dolenjska	30,2	64,4	5,4	100,0
Savinjsko-Koroška	28,5	51,5	2,0	100,0
Podravska	71,7	25,0	3,3	100,0
Pomurska	20,8	75,3	3,9	100,0
Slovenija	57,6	39,5	2,9	100,0

Če za zaključek tega vsebinskega sklopa naredimo še en skupen pregled, v katerem poskušamo izločiti tiste prebivalce z ustvarjalnim poklicem, katerih bivanje v določeni regiji lahko povežemo z drugačnimi razlogi, kot so rojstvo oziroma odraščanje ali izobraževanje, dobimo skupino ustvarjalcev, ki jih lahko označimo z imenom ustvarjalni migranti (angleško *creative migrants*). Po tem kriteriju med vsemi regijami izrazito izstopata samo Osrednja Slovenija (5,6 %) in Podravska regija (19,7 %), ki sta tudi na tem mestu primerljivi s skupino metropolitanskih regij v južni in vzhodni Evropi, za katere je značilna nižja stopnja selitvenosti prebivalcev z ustvarjalnim poklicem.

5 Sklep

Po opravljenem analitičnem delu lahko povzamemo, da so prebivalci z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji prostorsko zelo nemobilni in po tem kriteriju precej podobni drugim poklicnim skupinam. Če jih po istem kriteriju primerjamo še z ustvarjalci iz tujine, lahko ugotovimo, da so najbolj podobni tistim, ki živijo v južni in vzhodni Evropi in za katere velja, da so med najmanj mobilnimi na stari celini. Podrobnejše

analize so pokazale, da se ustvarjalci bolj razvitih regij načeloma intenzivneje selijo in so tudi v večji meri pripravljeni na selitev. Oboje enako velja za bolj urbanizirana naselja.

Pričujoča raziskava je dokazala zelo nizko stopnjo selitvene dinamike prebivalcev z ustvarjalnim poklicem v Sloveniji, ki je najverjetneje predvsem odraz močne navezanosti anketirancev na lokalno okolje ter izredno nemobilnega trga nepremičnin in delovne sile. Če ima močna identiteta tudi svoje pozitivne vplive, pa tega ne moremo trditi za nemobilni trg nepremičnin in trg delovne sile, ki sta v marsikaterem pogledu zaviralca razvoja. Menim, da bi morali v Sloveniji čim prej sprejeti učinkovitejše ukrepe za spodbujanje njunega delovanja. Poleg tega bi si morali intenzivneje prizadevati za preprečevanje izseljevanja mlajših ustvarjalcev v tujino, ki smo mu priča v zadnjih letih, in hkratno pritegnitev ustvarjalne delovne sile od drugod. V tem kontekstu bi morali poskrbeti za večjo mero odprtosti, strpnosti in socialnega dialoga. Prebivalci z ustvarjalnim poklicem so namreč eden ključnih dejavnikov sodobnega družbeno-gospodarskega napredka in konkurenčnosti. Ob tem je pomembno vedeti, kaj posamezne ustvarjalne ljudi v določeno okolje privlači in kaj jih od tam odvrača.

Literatura

- Blejec, M., *Statistične metode za ekonomiste*, Ljubljana 1976, str. 868.
- Boschma, R. A., Fritsch, M., Creative Class and Regional Growth: Empirical Evidence from Seven European Countries, *Economic Geography* 85 (4), 2009, str. 391–423.
- Florida, R., *The Rise of the Creative Class: and how it's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*, New York 2002.
- Florida, R., *The Flight of the Creative Class: the new Global Competition for Talent*, New York 2005.
- Fritsch, M., Stützer, M., Die Geographie der Kreativen Klasse in Deutschland, *Raumforschung und Raumordnung* 65 (1), 2007, str. 15–29.
- Hansen, H. K., Technology, Talent and Tolerance – The Geography of the Creative Class in Sweden, *Rapporter och Notiser* 169, 2007, <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=1001459&fileOId=1001518> [10. 10. 2012].
- Hansen, H. K., Niedomysl, T., Migration of the Creative Class: Evidence from Sweden, *Journal of Economic Geography* 9 (2), 2009, str. 191–206.
- Jakoš, A., Mobilnost – Uvod, v: *Socialni razgledi 2008* (ur. Hanžek, M. in drugi), Ljubljana 2008, str. 179.

- Kozina, J., *Prometna dostopnost kot kriterij regionalizacije Slovenije*, Diplomsko delo, Ljubljana 2008.
- Kozina, J., *Prometna dostopnost v Sloveniji*, Ljubljana 2010.
- Kozina, J., Življenjsko okolje prebivalcev v ustvarjalnih poklicih v Sloveniji, Doktorska disertacija, Ljubljana 2013.
- Kozina, J., Ustvarjalnost v Sloveniji – neaktiviran razvojni potencial?, v: *O ustvarjalnosti* (ur. Simoniti, I.), Ljubljana 2013 (v pripravi za tisk).
- Lapuh, L., Geografski vidiki sodobnega izseljevanja iz Slovenije, *Dela* 36, 2011, str. 69–91.
- Lorenzen, M., Vaarst Andersen, K., The Geography of the European Creative Class: a Rank-Size Analysis, *DRUID Working Paper* 7 (17), 2007, <http://www3.druid.dk/wp/20070017.pdf> [28. 1. 2013].
- Martin-Brelot, H. in drugi, The Spatial Mobility of the 'Creative Class': a European Perspective, *International Journal of Urban and Regional Research* 34 (4), 2010, str. 854–870.
- Ravbar, M., Bole, D., *Geografski vidiki ustvarjalnosti*, Ljubljana 2007.
- Ravbar, M., Ustvarjalnost in migracije, v: *Socialni razgledi 2008* (ur. Hanžek, M. in drugi), Ljubljana 2008.
- Ravbar, M., *Razvojni dejavniki v Sloveniji – ustvarjalnost in naložbe*, Ljubljana 2009.
- Ravbar, M., Kozina, J., *Geografski pogledi na družbo znanja v Sloveniji*, Ljubljana 2012.
- Splošna bolnišnica »dr. Franca Derganca« Nova Gorica, Zgodovina, <http://www.bolnistica-go.si/node/75> [16. 10. 2012].
- Standardna klasifikacija poklicev (SKP-V2), Statistični urad Republike Slovenije, <http://www.stat.si/klasje/klasje.asp> [13. 4. 2012].
- Statistični register delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP), Ljubljana 2012.

Jani Kozina

Migration of inhabitants in creative occupations in Slovenia

Keywords: migration, creative occupations, regionalization, urbanization, Slovenia

The article presents the basic temporal and spatial characteristics of the migration of inhabitants in creative occupations in Slovenia. While it has been already stated that an educated and more creative workforce has been moving out of the country recently and that incoming migrants are mostly low-skilled workers from the former Yugoslavian republics, the content of this article refers mainly to internal migration. The completed analytical work can be summarized as indicating that inhabitants in creative occupations in Slovenia are very immobile and by this criterion quite similar to other occupational groups. If we use the same criterion to compare them with inhabitants in creative occupations from abroad, we can conclude that they are most similar to those living in southern and eastern Europe – groups considered to be among the least mobile on the old continent. Further analysis showed that the inhabitants in creative occupations that live in more developed regions generally intensely migrate and are also more willing to relocate. Both characteristics are equally valid for the more urbanized settlements.